

Forum

DÖNÜŞTÜRÜCÜ BİR GÜÇ OLARAK GENÇLİK

Murat ÖZVERİ*

ORCID: 0000-0001-5752-7186

- I -

Çağımız ve Gençlik

1989 yılındayız. Yirminci yüzyıl artık gitme hazırlıklarını tamamlarken, 2000'li yıllar insanlığın kapısını çalmaya başladı. Yirminci yüzyıl tarihe on dokuzuncu yüzyıldan, sınıfsız topluma gebe olarak girmişti ve daha ilk çeyreğini bile yaşamadan, insanlık tarihinde ilk kez, sınıf savaşımında ezilen sınıflar iktidarı tanıdılar.

Bu yüzyılda insanlık tarihinde en büyük yıkımlara yol açan iki dünya savaşı yaşanırken, toplumsal ilerlemeden yana güçler önemli konumlar kazandılar. Yüzyılımızın başında sadece bir ülkede var olma savaşımı veren sosyalizm, dünyamızın üçte birini kapsayan, artık yok edilemez bir toplumsal sistem haline geldi.

Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da onlarca ülke emperyalizmin yörüngesinden kurtuldu, toplumsal ilerlemeden yana güçler bileşenine katıldı. Bağlantısız ülkeler hareketi doğdu, gelişti, barıştan, uluslararası ilişkilerin eşitlik temelinde yürütülmesinden yana önemli misyonlar yüklendi.

Kapitalist ülkelerde işçi sınıfı, son dönemlerde etkisini özellikle arttıran demokratik kitle hareketleri, barış ve toplumsal ilerleme için önemli mevziler kazanan güçlü hareketler olarak yerlerini aldılar.

Bilimsel-teknik devrimin, telekomünikasyonun verdiği olanaklar dünyamızı küçültürken, karşılıklı bağımlılık ve etkileşim arttı. Sınıfların, katmanların sosyal yapısı, yüzyılımızın başıyla kıyaslanmayacak kadar değişti, insanın sosyal kültürel gereksinimleri çeşitlenirken, çağdaş insanca yaşamın içeriği de, daha bir zenginleşerek farklılaştı.

Öte yandan ne pahasına olursa olsun egemenliğini yitirmek istemeyen kapitalizm, varlığını sürdürmek için bilimsel-teknik devrimden de yararlanarak kendisine yeni olanaklar yarattı. Ulusötesi tekeller ulusal devletlerden daha

* Av. Dr., Kocaeli Barosu, Çalışma ve Toplum Dergisi Yayın Yönetmeni. Dönüştürücü Bir Güç Olarak Gençlik I ve II yazıları, Yeni Açılım dergisinin 17. ve 19. Sayılarında Eylül ve Kasım 1989'da yayınlanmıştır. Aynı zamanda TÜSTAV Arşivi'nde yer almaktadır.

güçlü konumlara geldiler. Militarizm tekellerle iç içe gelişti, büyüdü, başlı başına bir güç haline geldi.

Militarizmin dayattığı silahlanma yarışı, ekolojik dengenin bozulması, açlık, gelişmekte olan ülkelerin dış borç sorunu, yüzyılımızın ufkunun kara bulutlarla kaplanmasına yol açtı. Dünyamız var olup olmama sorunuyla karşı karşıya geldi.

Eşiğine geldiğimiz yirmibirinci yüzyıl bu çelişkilerin çözüleceği, insanlığın bugüne değin geliştirdiği tüm birikimin, ya kendini daha da zenginleştirerek bir üst aşamada yeniden üreteceği ya da insanlığın varlığının sona ereceği bir yüzyıl olacak. Bu çehreyi ise, toplumsal ilerlemeden yana güçlerin bu günden verdiği savaşım belirleyecek.

Öte yandan “çağımızda gençlik sosyal ve kültürel yapısı, güçlü ve güçsüz yönleri, geleceğe yönelik kaygı ve beklentileriyle üzerinde en çok durulan toplum kesimini oluşturmaktadır.”¹

Kitle iletişim araçlarındaki dev gelişmelerin etkisiyle inanılmayacak kadar küçülen dünyamızda, gençliğin kimlik edinme süreci de kısalmış, tüm dünya gençliğinin ortak sorunları olduğu su yüzüne çıkmış, bu ortak sorunlar temelinde ortak tavırlar geliştirme istemi ve bunun olanakları da artmıştır. Bu ise gençliğin sosyal yapısında, aktivitesinde, toplumsal pratiği etkileme biçimlerinde önemli yenilikleri ve farklılıkları doğurmuştur.

Nitekim günümüzde dünya nüfusunun yüzde 20'sini gençlik oluşturuyor. “Genç insanların dörtte üçü gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor. 1990'lı yılların başlamasıyla birlikte bu yaş grubundakilerin sayısı bir milyar sınırına ulaşacak. Bir anlamda (bu) genç insanlar dünyanın yakın geleceğidir. On-yirmi yıla kadar, bu günün delikanlıları ve genç kızları en büyük iş kotarma potansiyeli olan ve herhangi bir ülkenin nüfusunun görünümünü biçimlendirecek olan grubun temsilcisi olacaktır.”²

Bu görünüm nasıl olacak? Bu sorunun yanıtı önemli ölçüde, gençliği karakterize eden temel niteliklere, gençliğin geleceği kazanmak isteyen farklı güçlerden etkilenme düzeyine ve en önemlisi de, geleceğini biçimlendirmede bu günden göstereceği aktiviteye bağlı olacaktır.

Dolayısıyla da, günümüzde geleceği kazanmak isteyen her gücün gündeminde, gençliği etkilemenin ve kazanmanın yeni biçimlerini, yöntemlerini geliştirme sorunu ilk sıralarda yer almaktadır.

Gençlik Nedir?

Gençlik, her şeyden önce, belli bir yaş döneminin oluşturduğu sosyal bir gruptur. Ortak yaş grubunda bulunmak ilk temel özelliklerinden birisidir. Genellikle bu dönem -ülkelerin değişen koşullarına bağlı olarak farklılaşmasına karşın- 16-24 yaş arası olarak ele alınmaktadır. Bu dönemi yaşayan insanların sınırları çizilebilir bir sosyal grup oluşturmalarının nedeni, yaşadıkları dönemin

1. Ahmet Coşar, Cumhuriyet, 18 Mayıs 1985.

2. Yeni Çağ, Ocak 1985, s.81.

insan yaşamındaki özgün yerinden kaynaklanmaktadır.

Bu dönem, insan kişiliğinin oluştuğu, deneyimin en az, enerjinin en yoğun ve sürekli bir arayışın insan yaşamına hakim olduğu bir dönem olarak tanımlanabilir. Enerji, cesaret, duygusallık, hümanizm, iyimserlik dönemin belirleyici özellikleridir.

Günümüzde ise, bu özelliklerin yanında tüm dünya gençliğini daha belirgin olarak karakterize eden, gençlik hareketine genel olarak demokratik bir içerik kazandıran iki önemli özellik ön plana çıkmıştır. Bu özellikler; gençliğin gelecek kaygısı içinde olmasında ve buna bağlı olarak bugünden kendi araçları ile var olma isteminde somutlanıyor.

Gençlik ve Gelecek Kaygısı

Günümüz gençliği, kamu harcamalarının kısılmasından, okul harçlarının hızla artmasından, iş olanaklarının azalmasından, iş bulmak için yorucu koşuşturmadan ve işsiz bırakılma korkusundan öteki herhangi bir kuşaktan daha fazla zarar görmektedir. ABD'de son on yıl içinde 157 yükseköğrenim enstitüsü, 3.456 ortaokul kapanmıştır. İngiltere'de yaklaşık bin okul ve 45 bin öğretmen açığı vardır. Öte yandan tüm dünyada bilgiye ulaşmanın, eğitimin, özellikle de yüksek eğitimin bedeli düzenli olarak artıyor. Fransa'da her on öğrenciden yedisi öğrenim giderlerini karşılayabilmek için tatillerde iş arıyorlar. Eğitim harcamaları askeri harcamalar karşısında gerilerken (örneğin; ABD'de bir erin yetiştirilmesi için yapılan harcamalar, bir öğrenciye yapılan harcamalardan altı kat daha fazladır) üniversite ve yüksekokulların sosyal rolleri değiştirilmeye çalışılıyor. Genel olarak devlet okullarında eğilimin kalitesi düşürülürken tümüyle tekellerin kurarak finanse ettikleri özel okullar aracılığıyla, tekeller yararına uzmanlaşmış, elit bir zümre yaratılmak isteniyor (Doğramacı'nın kurucusu olduğu Bilkent'te olduğu gibi). Bu okullara giriş ancak astronomik rakamlarla olanaklı olmakta ve mütevellî heyetleri ülkenin sayılı iş adamlarından oluşmaktadır.

FAC'de³ bu tür okullardan mezun olan gençlerin iş bulma ve kariyer edinme şansları, normal okullardan mezun olanlardan 22 kat daha fazladır. Bugün yönetim aygıtında çalışanların yüzde 80'ini bu okullardan mezun olanlar oluşturmaktadır.⁴

Kısacası bugün dünyamızda, eğitimde eşitsizlik giderek yaygınlaşmakta, eğitimden yararlanabilme olanağı gittikçe daralan bir zümreye nasip olurken, normal okullardan mezun olanların iş bulma şansları özel okullara göre gittikçe düşmektedir.⁵ Pek çok üniversite mezunu için iş yokluğundan kaynaklanan

3. Federal Almanya Cumhuriyeti (editörün notu)

4. FAC gençlerinin gençlik sorunlarına ilişkin yayınladıkları Kara Kitap'tan.

5. Örneğin Batı Almanya'da 1984 ortalarında, 1977 mezunlarından her beş kişiden biri issiz kaldı. Fransa'da her 100 mezundan yalnızca ortalama 30'u vasıllarına uygun bir iş bulma şansına sahip oluyor. Avusturya'da 1982'de öğretmen kolejlerinden mezun olan 1600 kişi için sadece 200 iş sahası vardı. 1983'te kolej ya da üniversite derecesi olan gençlerin yüzde 80'inin hiçbir işi bulunmuyor. İspanya'da üniversitelere diplomalı işsizler üreten fabrikalar deniyor (Yeni Çağ, Ocak 1985, s.83).

belirsizlik dönemi bir sosyal çöküntü aşaması haline geliyor. Gençliğin geleceğini sadece eğitim olanaklarının daralması değil, gittikçe büyüyen işsizlik de karartıyor.

Nitekim gençlerde işsizlik her zaman yaşlılar arasında olduğundan daha yüksek oldu. Ama bu eğilim son yıllarda daha yüksek bir ölçüte erişti. Örneğin, 24 kapitalist ülkeyi kapsayan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgülü OECD'ye göre, 1979'dan 1983'e kadar 15-24 yaş grubundaki çalışabilir nüfus arasındaki işsizlik oranı, İngiltere'de yüzde 10,6'dan yüzde 23,2'ye, FAC'de yüzde 3,4'den yüzde 10,8'e Fransa'da yüzde 13,3'den yüzde 21'e yükseldi.⁶

Tablo 1. BM istatistiklerine göre 1980 yılında işsizler arasında gençlerin oranı

Ülke	Yüzde	Ülke	Yüzde
Tayland	73.9	Kanada	47.1
Suriye	68.9	İsrail	46.6
Hindistan	67.2	ABD	45.7
Barbados	66.2	Hollanda	44.7
İtalya	62.4	İsveç	42.4
Gana	60.4	İngiltere	42.2
Venezuela	58.2	Fransa	42.1
Singapur	58.0	Belçika	38.0
İspanya	57.5	Norveç	35.9
Avustralya	55.9	Finlandiya	33.9
Filipinler	54.9	Danimarka	27.9
TÜRKİYE	48.6	FAC	27.3
Güney Kore	48.6	İsviçre	23.5
Portekiz	47.4	Japonya	21.9

Kaynak: BM İstatistikleri ⁷

6. Yeni Çağ, Ocak 1985.

7. Yeni Çağ, Ocak 1985.

Türkiye’de DPT’nin 1984 rakamlarına göre; 12-24 yaş arası genel nüfus 13.700.000 kişidir. 12-24 yaş arası çalışanlar 6.610.827 kişi, ortaokul, lise, meslek lisesi ve üniversite öğrencisi sayısı 2.701.173’tür. Gençlerin işsizlik oranı yüzde 32 (DPT BM’nin istatistiklerinden daha düşük gösteriyor), istihdam oranı ise yüzde 48’dir (yani gençlerin yüzde 52’sine istihdam olanağı yoktur). Okullu gençlerin oranı ise yüzde 19,7’dir. “Pek çok genç de uzmanlık alanına tamamen zıt işlerde çalışıyorlar.”⁸

Bu rakamlar sadece kaybedilmiş olanakları değil, aynı zamanda ümitsizlik, kendine güvensizlik ve hayal kırıklığını ifade ediyor. İşsizlik, yarı işsizlik, ümitsizlik, güvensizlik ve hatta yaşamda kalma kavgası genç insanların günlük yaşamlarında her gün karşılaştıkları şeyler haline geliyor:

İş, yalnızca yaşamın bir kaynağı olduğu için önemli değildir. Yararlı iş, aynı zamanda, psikolojik bakımdan sağlıklı olmak içinde, gençliğin toplumun bütünleyicisi ve her şeyiyle bir parçası olduklarının bilincine varmaları için de önemlidir. Gerçekler bir gelecek sağlama çabasını bozguna uğrattığında, eğilim ve öğretime, bir iş ve konut sahibi olmaya, boş zamanlarını değerlendirmeye giden yolun önü tıkanıldığında, gençlerin yapısında bulunan iyimserlik derin bir duyumsuzluğa, hoşnutsuzluğa ve ilgisizliğe dönüşüyor. Olumsuz bir ekonomik, sosyal ve kültürel çevre, yoksulluk, eğitim için hiçbir ümidin olmayışı, işsizlik ve kötü yaşam koşulları vb. tüm bunlar suç işleme oranını yurkarak iterek ve fahişeliği, uyuşturucu kullanımını, bunaltıcı gerçekten kaçışın tüm öteki biçimlerinin son aşaması olan intiharı yaygınlaştırarak gençleri etkiliyor.”⁹

Günümüz Gençliği Bugünden, Kendi Araçlarıyla Var Olmak İstiyor

Yukarıda belirtmeye çalıştığımız olgular, kuşkusuz, günümüz gençliğinin tümünün ümitsizliğine, sosyal-politik pasifliğine bir işaret olarak yorumlanamaz. Aksine, yüzyılımızın son çeyreğinin geliştirdiği olanaklarla daha önce hiç olmadığı ölçüde gençliğin tüm dünyada ortak sorunlarının bilincine varması ve birlikte demokratik alternatifler üretme ivmesi de yükseliyor.

Günümüz gençliği, artık sadece kendisine vaadedilen “gelecekle” yetinmek istemiyor. Gençliğin geleceğin biçimlendirilmesine bugünden, kendi araçlarıyla, aktif sorumluluklar alarak katılma istemi dünya gençliğinin ortak psikolojisini oluşturuyor.

Bu olguyu, tüm gençlik hareketlerinin ortak noktası olarak belirlemek, elle tutulur bir somutlukla görmek olası. Her protestoda, her başkaldırıda -bunun içeriği ve biçimi nasıl olursa olsun- gençliğin, “bakın görün toplumda ben de varım” mesajını görmemek olası değil.

8. Yankı dergisi, 26 Ağustos- 1 Eylül 1985.

9. Yeni Çağ, Ocak 1985.

Günümüz gençlik hareketlerine baktığımızda karşımıza çıkan bir başka olgu ise, gençliğin klasik politik gençlik örgütlerinde (partilere organik olarak bağlı gençlik örgütlerinde) sosyal aktivite göstermesi düşerken, bütünüyle kendisini “genç” olarak ifade edebileceği özgün örgütlenmelere yönelmesinin ivme kazanıyor olmasıdır. Öğrenci dernekleri, barış ve ekolojik sorunlar temelinde oluşturulan örgütlerde gençlerin oranı hızla yükseliyor. Öte yandan, çok çeşitli gençlik örgütlerini içinde toplayan gençlik birlikleri hızla bağımsızlaşarak, toplumdaki etkileriyle ayrı bir demokratik kitle hareketi olarak tanımlanabilecek bir görünüm kazanmaya başlıyorlar.

Tüm bu gelişmeler ise egemen güçlerden demokrasi güçlerine kadar her kesimin önüne gençlik hareketine yönelik yeni sorular koyuyor.

Egemen Güçlerin Gençliğe Yaklaşımı

Amerikalı sosyolog J. Star’a göre gençlik, dar grup çıkarları temelinde harekete geçen, toplumun genel çıkarlarını, kendi çıkarlarına feda eden sosyal bir azınlıktır. Bu sosyal azınlığın toplum yararı diye bir kaygısı yoktur. İstemleri ne ölçüde karşılanırsa karşılanırsın sürekli, dar grup çıkarları için yeni istemleri sürecektir.

Gençliği, toplumun karşısına düşman bir grup olarak koymaya çalışan bu görüşün mantıksal sonucu ise, genel toplum yararını korumak, gençliğe bu genel toplum yararına uygun davranmayı öğretmek için baskı yapılmasını, gençliğin sıkı disiplin altında tutulmasını önermek olmaktadır.

Gerçekten de, ülkemiz gibi demokrasinin bulunmadığı, gerici hükümetlerin iktidarda olduğu ülkelerde bu anlayışın gençliğe yaklaşımda temel olduğuna, gençliğe “zapt-ı rapt” altında tutulması gereken bir kesim olarak yaklaşıldığına tanık oluyoruz.

Burjuva sosyologlarının gençlik konusunda geliştirdikleri ikinci bir görüşü ise L. Fourer savunuyor. Bu görüşe göre gençlik hareketleri kuşaklar arası çelişiklerden kaynaklanır. Gençlik hareketleri ve istemleri geçici bir cepheleşmedir. Dolayısıyla da Fourer’e göre gençlerin ciddi politik çıkarları yoktur. İleri sürdükleri istemler yüzeyseldir ve dikkate almak da gereksizdir. Bu görüşe göre 20 yaş aktif, 21 yaş deaktiftir.

Özellikle gençlik hareketinin kiteselleştiği, geliştiği ülkelerde savunulan bu görüşle varılmak istenen nokta ise, gençlik hareketinin önemini ve etkisini küçümseyerek, gençliği toplumsal yaşamın dışına itmek, söz ve katılım hakkını tanınamanın meşru, savunulabilir kılıflarını oluşturmaktır.

Ancak egemen güçlerin politikaları bunlarla sınırlı kalmıyor. Özellikle son yıllarda, kitle iletişim araçlarının olanaklarından büyük ölçüde yararlanarak, televizyondaki gençlik programlarından, Güzin Ablalı boyalı dergilere, çarpık, yozlaşmış, cinselliğin sömürsüne dayanan pornografiye, moda kadar çok çeşitli araçlarla, gençliği kendi gerçek çıkarlarından uzaklaştırmayı, gençliğin bilincini yüzeysel bir kitle kültürü ile sulandırmayı hedefliyorlar.

Gençliğin kontrol altına alınmasına tüm bunlar yetmediğinde ise gencin kişiliğindeki sorgulayan, araştıran özelliklerin sindirilmesi hedefiyle, gençliğin buna direnme gücü arasındaki oranla ölçüsü belirlenen sertlik politikası, yani polisiye önlemler gündeme geliyor.

Nitekim ülkemiz gençliği özellikle de 12 Eylül 1980'den sonra bu politikaların denek taşına dönüştürüldü. Bu politikaların olumsuz sonuçları yaşamın akışını değiştirdi, halen de etkilemeye devam ediyor.

12 Eylül ve Gençlik

12 Eylül 1980 askeri darbesi, darbeyi yapanlara göre bir iç savaşın eşliğine gelen ülkeyi iç savaş durumundan kurtarmak, can güvenliğini sağlamak ve anarşiyi durdurmak için yapıldı. Evren'in ifadesiyle "eğer 1980 senesinde bir müdahale olmasaydı, eğer silahlı kuvvetler bu müdahaleyi yapmamış olsaydı, bir iç harp içerisine girecektik."¹⁰ Bu iç savaş durumunun taraflarından ve nedenlerinden birisi olarak da gençlik hareketleri gösterildi.

Bu saptamanın faturasını sekiz yıldır Türkiye gençliği çok ağır ödüyor. Gerçekten durum böyle miydi? 12 Eylül 1980 askeri darbesinin gerçek nedenleri, demokrasi güçlerince gün geçtikçe daha bir aydınlatılmaktadır. Bu konu yazımızın boyutunu oldukça aşılıyor. Ancak potansiyel bir iç savaşın nedenlerinden ve taraflarından birisi olarak gösterilen 12 Eylül öncesi gençlik hareketlerine, çok genel çizgileriyle de olsa şöyle bir bakmak, bugünün gençlik politikasını belirlemede ve rejimin gençliğe yaklaşımını kavramada bir ölçüde de olsa yararlı olacaktır diye düşünüyorum.

12 Eylül Öncesi Gençlik Hareketlerinin Genel Çizgileri

Ülkemizde gençliğin politik yaşamda, rejimin karşısında yer alarak ağırlığını hissettirmesi 27 Mayıs sonrası görece demokratik ortamda oluştu.

10 yıllık Demokrat Parti iktidarı boyunca, emperyalizm ile entegrasyon sürecini hızlandıran işbirlikçi burjuvazinin, ülkeyi ABD emperyalizminin uydusu haline getirmesi, ekonomik bağımsızlığın giderek yitirilmesi, Kemalizm'in kimi ilkelerinden verilen ödünler, alternatifi antiemperyalist-Kemalist çizgide gören, emperyalizme karşı tam ekonomik bağımsızlığı savunan, ülkenin ikinci bir kurtuluş savaşına gereksinimi olduğunu ileri süren bir gençlik hareketi doğurdu. Nitekim 1960'tan 1965'e, hatta 1968'e kadar gelişen gençlik hareketlerinde genel olarak Kemalist çizgilerin hakim olduğunu söyleyebiliriz.

1965'ten sonra, Marksist dünya görüşü yavaş yavaş gençlik içinde taraftar bulmaya başladı. TİP'in de etkisiyle gençliğin gündemine alternatif olarak sosyalizm girdi. Marksizm'in gençlik içinde yaygınlaşmaya başlaması, gençlik hareketlerinin anti-emperyalist yanının giderek öne çıkmasını da beraberinde getirdi.

10. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 1 Mayıs 1988 tarihli Trabzon konuşmasından (2 Mayıs 1988 tarihli Cumhuriyet).

Bu gelişmeyle birlikte, iktidar gençlik hareketleri karşısında uzlaşmaz tavır aldı. Hatta yönetiminde iktidar partisi milletvekili İlhan Darendelioğlu'nun bulunduğu komünizmle mücadele dernekleri ve İzmir Gümüldür ilçesindeki komando kamplarında eğitim gören faşist militanlar ve polisin de işbirliği ile provokasyonlar örgütlendi. Kanlı Pazar, İTÜ Öğrenci Yurdu'nun polisçe basılarak Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesi olayı bunlardan sadece birkaçıdır. Bu provokasyonlara karşı gençlik içerisinde gelişen tepki ile birleşen 1968'in devrimci romantizmi gençlik hareketinin giderek radikalleşmesini de beraberinde getirdi.

Devlet desteğinde, grevsiz, sendikasız, yoğun sömürü koşullarında, emperyalizmle işbirliği içinde palazlanmaya almış Türkiye burjuvazisi, gençlik hareketlerinin yanında gittikçe yayılan, büyüyen, işçi sınıfı hareketlerinden ürkmeye başladı. Sınıf sendikacılığı ilkesi temelinde örgütlenmiş DİSK'i parlamenter oyunlarla kapatma girişimine işçi sınıfının yanıtı sert oldu. 15-16 Haziran direnişleriyle işçi sınıfı sendikal örgütüne sahip çıktı. Artık, 12 Mart'ın kurmaylarının dile getirdiği gibi, sosyal uyanış ekonomik büyümeyi (burjuvazinin ekonomik büyümesini) aşmıştı ve 12 Mart askeri darbesi geldi.

Darbe, azgın saldırılarını toplumun en dinamik kesimlerine, işçi sınıfına, devrimci aydınlara ve gençliğe yöneltti. Sendika önderleri, aydınlar, gençlik önderleri zindanlara doldurulup işkencelerden geçirildi. Hukuk kuralları zorlanarak üç devrimci öğrenci lideri asıldı. Onlarcası çatışmalarda kurşunlandı.

12 Mart sonrası devrimci-demokrat güçler yeni bir toparlanma ve atılım dönemine girdiler. 1961 Anayasası'nın demokratik maddelerinin özünün ortadan kaldırılmasına karşın, sınıf savaşımı daha geniş platformlara yayılarak derinleşti. Gençlik hareketleri de bu dönemde nicel olarak güçlenerek genişlediler. Ancak bu dönem, gençlik hareketi içinde kimi ciddi güçsüzlükler ve yanlışlıklar da ortaya çıktı.

İşçi sınıfının politik önderliğinin güçsüzlüğü, toplumsal pratiği yönlendirebilecek düzeyde gelişmemiş olması, gençlik hareketlerinin devrimci güçler içinde sivrilmesinin nesnellliğini oluşturdu. Gençlik hareketleri genel olarak işçi sınıfından ve geniş halk yığınlarından koparak, kendi ekseninde radikalleşti, işçi sınıfına ve halka yabancılaştı.

Artık devrimci çıkışlar anlamında ülkenin gündemini gençlik hareketleri belirlemeye başladı. Gençlik, teorik olarak öncü sınıf ilan ettiği işçi sınıfını, fiilen öncü konumlardan hareketle etkilemeye çalıştı. Sınıfın etkisine ise kendisini tümüyle kapadı. Kendi misyonunu böylesine abartan gençlik hareketi, genel olarak kendi kuşağına da yabancılaşan bir devrimci genç tipi yarattı.

Bu devrimci tip, kendisinin de kıramadığı, toplumdaki egemen insan tipiyle birleşen, devrimci romantizmin siyasal bilinci etkilemesi sonucu oluştu. Bu kuşak sıcak eylemlerin, savaşımın içinde kimlik edindi. Okulda, işyerinde, sokakta, her yerde eylem vardı. Bir anlamda '80 öncesi devrimci kuşak, eylemlerin içinde, eylem yaparak büyüdü.

Tek eğlence tanıdı: miting. Tek dostluk tanıdı: kız-erkek omuz omuza verilen savaşım arkadaşlığı. Duygusalı, sanıldığından çok daha duyarlıydı. Tüm enerjisini, tüm gücünü, dünyayı iyiden güzelden yana değiştirmeye vermişti. Bu savaşımında “çelik gibi olma”nın gereğine inanıyor; “çelik gibi”liği ise katı, ödün ermez, duygularını dışa vurmaz geleneksel toplum tipiyle özdeşleştiriyordu.

İnançlıydı, coşkuluymdu. Hapishaneden dışarıdaki arkadaşına, “ben çıkmadan devrimi yapmayın” diye mektup yazabilecek kadar, devrimin hemen olacağına çocukça bir saflıkla inanmıştı. Kısaca, inandığı, anladığı ve kavrayabildiği kadarıyla, olanca samimiyetiyle, etiyle tırnağıyla dünyayı değiştirmeye soyundu, bunun için savaştı. Doğal olarak hatalar da yaptı.

Her şeyden önce gençti. Doğal olarak da içinde yaşadığı kuşağın genel özelliklerini kendinde topluyordu. Ancak devrimci gençlik, devrimci sıfatını aldığı an bu doğal özellikleri yadsıyarak işe başladı. O artık devrimci gençti, sadece genç değil. Kendisini farklı olmak zorunda hissediyor, farklı davranmaya çalışıyordu.

Özgür düşünce için savaşım veren devrimci gençlik, farklı düşünceleri okumayı, araştırmayı kendisine yasakladı. Eleştiri yargılamaya dönüştü. Marksizm-Leninizm kaba alıntıcılığa indirgendi. “Marksizm bir dogma değildir” denilerek dogmalştırıldı.

Kültür sadece kaba ajitasyon kitapları okumak olarak algılandı. Bir devrimcinin okuyabileceği, okuyamayacağı kitaplar, gidip gidemeyeceği filmler, giyip giyemeyecekleri elbiseler, adeta değişmez yasallıklarla belirlendi.

Kötü yaşamak, kötü giyinmek devrimciliğin kıstası oldu. Devrimci kişilik Birinci sigarası içmekle özdeşleştirildi, insan doğasının en açık olduğu bir dönemde duygusallık, cinsellik, sevgi yok sayıldı.

Teori ancak devrimcilerin çıkardıkları dergi ve gazetelerden öğrenilen, yaşamdan kopuk, sığ bilgi yığını haline geldi. Bilinçli, sadece kurulu düzeni değil, kendisini de sorgulayabilen devrimci tipi unutulmaya yüz tuttu.

Tüm bunlar ise, bir cümleyle söylemek gerekirse, devrimci gençlerin, devrimciliklerine, kuşaklarına, kendilerine yabancılaşmalarını ve geniş gençlik yığınlarından kopmalarını sonucunu getirdi.

Bu eksikliklerden rejim çok iyi yararlanmasını bildi. 1970’li yıllarla birlikte Türkiye burjuvazisi, kendi içinde de evrimleşmeye, farklı bir ekonomik politikaya gereksinim duymaya başlamıştı. Tüm dünyada yaşanan ekonomik krizi atlatmak için, emperyalizmin geliştirdiği yeni ekonomik işbölümünde Türkiye’nin de yer alması için Türkiye burjuvazisi içinde belli bir temel oluşmuştu, işbirlikçi büyük burjuvazinin temsilcisi TÜSİAD artık ithal ikameci ekonomik politikayı yavaş yavaş eleştirmeye, Türkiye’nin gündemine yeni bir ekonomik model tartışması sokmaya çalışıyordu. Bu model, Güney Kore, Şili gibi az gelişmiş ve demokrasinin bulunmadığı ülkelerde uygulanan, ihracata dayalı ekonomi modeli ya da ülkemizdeki yaygın deneyimle 24 Ocak modeliydi.

Bu modelin iç mantığı, sürekli enflasyon koşullarında, sermayenin merkezileşmesine koşut, işçi ücretlerinin, sosyal hakların, iç tüketimin kısılmasına, emeğin sömürü yoğunluğunun artırılmasına dayanıyordu. Uygulanabilmesi ise bu iç mantığa uygun olarak demokratik hakların ortadan kaldırıldığı, işçi sınıfının, demokrasi güçlerinin ezildiği, kısaca demokrasinin rafa kaldırıldığı, demirden bir otoritenin toplum yaşamına, işbirlikçi burjuvazi lehine hakim olduğu bir politik rejim demektir.

Bu politik rejimi yaratabilmek için kollar sıvandı. Her şeyden önce politik istikrarsızlık ve toplumun terörize edilmesiyle, geniş halk yığınlarında otorite özlemi yaratılarak, rejimin psikolojik zemini oluşturulmaya başlandı. 1 Mayıs 1977, Sivas, Maraş, Çorum olayları gibi kitle katliamları, 16 Mart 1978 gibi gençliğe yönelik toplu silahlı saldırılar, gençlik hareketlerinin çeşitli araçlarla provoke edilmesi, komando kamplarında yetişen faşist çetelerin polis korumasında giriştikleri kanlı eylemler ve bunların belli ölçülerde kendi karıştını yaratması, bunalımdan demokratik yollarla çıkış arayışlarının yolunun kesilmesi ve nihayet 12 Eylül 1980 darbesi...

12 Eylül Rejimi "Kavanozda Bir Gençlik Yaratmak"¹¹ İstedi

12 Eylül 1980'den sonra en çok suçlanan, en çok ezilen kesimlerden biri de gençlik oldu; suçlu ilan edildi, hapishanelere dolduruldu, kurşunlandı, işkencelerden geçirildi, darağacına çekildi, örgütleri dağıtıldı.

Bu güne değin ne Vedat Demircoğlu'nun katilleri ne Kanlı Pazarı örgütleyenler ne 1977 1 Mayıs'ının faileri ne de Maraş, Sivas ve 16 Mart katliamlarının sorumluları ele geçti. Başkent merkezinde ev basıp tellerle insan boğan, işkenceyle adam öldüren yüzlerce katil elini kolunu sallayarak gezerken, hapishaneler 16-17 yaşında gençlerle dolduruldu. Bu gençler sorgusuz sualsiz, neyle suçlandıklarını bilmeden yıllarca hakim yüzü bile görmeden, insanlık dışı işkenceler karşısında kişiliklerini, insan onurunu korumaya çalışarak hapishanelerde büyüdü.

Öte yandan, asıl hapishaneler gençliğin kafasında yaratılmak istendi. Sosyal bir grup olarak gelecekteki nesil de dahil tüm gençlik kamuoyuna suçlu ilan edildi, sürekli bu argüman işlendi. Gençliğin en küçük bir kıpırdanması, 12 Eylül öncesine dönmek olarak yorumlandı.

Öyle bir gençlik yaratılmıyordu ki özgürce düşünmesin, sorgulamasın, tek boyutlu, kendisine verilenle yetinen, çağdaş bir yurttaş mantığıyla değil, devlete kul mantığıyla düşünen bir gençlik olsun!

Nitekim 12 Eylül 1980'den bugüne kadar gençliğe ilişkin çıkartılan her yasaya, her düzenlenen maddeye bu mantık hakim oldu. YÖK'le buyrukçu, kişiliği ezen, robotlaştırışı eğitim sistemi kurumlaştırıldı. Üniversitelerdeki 1980 öncesi görelî özerklik ortadan kaldırıldı. Çağının sorumluluğunu duyan, araştıran yüzlerce bilim adamı kürsülerinden, üniversitelerden uzaklaştırıldı. Bilimsel bir

11. Hasan Cemal, Cumhuriyet, 18.4.1987.

kariyer olan profesörlük, İhsan Doğramacı'nın iki dudağı arasında çıkan bir şeyhülislamlık mertebesine indirildi.

Öğrenciler üzerindeki baskılar, sakal biçiminden giyilecek pantolona kadar, yaşamın en küçük ayrıntısını bile kendi istedikleri biçimlerde düzenleyen disiplin yönetmelikleriyle meşrulaştırılmaya çalışıldı. Polis-idare işbirliği dünyanın bilim üreten hiçbir kurumunda görülmeyen, utandırıcı boyutlara ulaştı. Üniversiteler öğrencilerin olduğu kadar polislerin de mekanı oldu.

12 Eylül'ün devlet teröründen yılan ana babalar çocuklarını hafife gibi izlemeye, 12 Eylül gibi bir rejimi bir daha yaşamak istemeyen kamuoyu ise gençliğe, ülkeye böyle bir rejim gelmesinin nedeni ve gelecekte de yine neden olabilecek bir kesim gözüyle bakmaya başladılar.

Bu anlayış öylesi bir boyuta ulaştı ki bir dönemin MC hükümetlerinin başbakanı Demirel bile 1986 yılında *Yarın* dergisi aracılığıyla gençliğe şöyle sesleniyordu: "Gençliğinden şüpheye düşmüş bir millet olamaz. Gençlik geleceğin teminatıdır. Suçluluk psikozuna girmeyin. Bir dönemin sorumsuz suçlamasını kabul etmeyin. Çaba gösteriyorsunuz, çabanıza devam edin."¹²

"12 Eylül günlük deyişle kavanozda bir gençlik yetiştirebileceğini düşünemişti(r)."¹³ Ancak, bugün gençliğin üzerindeki suçluluk psikozunu, kimlik bunalımını tümüyle aştığını söylemek her ne kadar erken olacaksa da, gençliğin tümüyle rejimin dümen suyuna da girmediğini söyleyebiliriz.

Gerçekten de, 1987 yılında *Cumhuriyet* gazetesi ve *Veri Araştırma*'nın gençlik içinde yaptığı araştırmanın sonuçlarının da gösterdiği gibi, "üniversiteli gençler tüm olumsuz koşullara karşın, yurt ve dünya sorunları üzerinde büyük ölçüde görüş sahibidir. Bu bakımdan gençliğin tümüyle apolitik olduğuna ilişkin yargıların haksız olduğunu söyleyebiliriz. Üniversite öğrencisinin ezici çoğunluğu siyasal özgürlük ve demokrasiyi, en az ekonomik kalkınma ve sosyal adaletin sağlanması kadar önemli saymakta, hemen tüm konularda demokratik tutumu çoğunlukla benimsemekte(dir). Bu açıdan üniversite gençliğinin ülkemizde özgürlükçü ve çoğulcu demokratik düzenin temel güçlerinden biri olduğunu vurgulamak yanlış olmayacaktır."¹⁴

- II -

Demokrasi Güçlerinin Gençliğe Yaklaşımı

Demokrasi güçlerinin gençlik hareketine yaklaşımı, gençlik eylemlerine verilmek istenen yönü ve eylemlerin biçimini belirlediği için oldukça önemlidir.

Günümüze değin gençlik hareketlerini değerlendiren her sol görüş "gençliğin sorunlarının çözümü ülkedeki demokrasi savaşımına bağlıdır" saptamasını temel aldı. Sorunun baştan bu biçimde konulması ise gençliğin özgün

12. Cumhuriyet-Veri Araştırma, "Üniversite Gençliği Konuşuyor", 5.3.1987.

13. Hasan Cemal, Cumhuriyet, 18.4.1987.

14. Cumhuriyet-Veri Araştırma, "Üniversite Gençliği Konuşuyor" 5.3.1987.

sorunları temelinde yürüttüğü savaşımın bir taktik, gençliği politize etmek için geliştirilmiş bir yöntem olarak algılanmasını da beraberinde getirdi. “Gençlik politize olduktan hemen sonra özgün sorunları temelinde savaşımı bırakıp genel demokrasi savaşımına katılmalıdır” gibi sonuçlar çıkartılmaya başlandı. Hatta bu yaklaşımın bir dönemin gençlik politikalarına hakim olan yaklaşım olduğunu söylemek abartma olmayacaktır.

Gençlik hareketlerini bir anlamda yedek güç olarak gören bu yaklaşımın sonuçları da ağır olmuştur. Gençliğin özgün sorunları temelinde yürüttüğü savaşımı sadece bir taktik olarak algılamak, devrimci güçlerin inandırıcılığının yitirilmesine neden olduğu gibi devrimcilerin gençliğe yönelik bütünsel bir gençlik politikası oluşturmaya gereksinim duymamaları sonucunu da doğurmuştur. Politikasızlık ise gençlik hareketinin gündeminin belirlenmesinde etkili bir güç olmaları gereken demokrasi güçlerini gündemin belirlenmesinin dışına itmiş, gençlik hareketinin gündemini belirleme tekeli egemen güçlerin eline geçmiştir.

Bu koşullarda politika günübürlük olaylara göre belirlenmiş, devrimciler olayların gerisinden, olaylara göre, zaman zaman birbirleriyle bile çelişen politikalar üreten bir güç durumuna düşmüşlerdir.

Gençliğin, bu anlamda burjuvazinin etkisine bırakılması, dikkat merkezine dar grup çıkarlarının, olabildiğince fazla kadro çıkarma uğraşımının oturtulması, gençlik hareketini provokasyonlara açtığı gibi hareketin sürekliliğini de engellemiştir. Dolayısıyla gençliğin eylemliliği sadece gençlik dönemine özgü, yaşamın daha ilerisine taşınmayan bir özellik olarak kalmıştır.

Gençlik Hareketi Demokrasi Savaşımının Bağımsız Bir Bileşenidir

Gerçekten de gençliğin sorunlarının temelinde rejimin karakteri yatmaktadır. Bu rejim daha demokratik içerikte bir rejimle değiştiğinde gençliğin sorunlarının önemli bir bölümü çözülecektir.

Ancak “demokrasi savaşımı” genel bir kavram olmasına karşın içeriği çok geniş ve somuttur. Toplumdaki antidemokratik her uygulamaya karşı çıkış bu içeriğin bir bileşenidir. Antidemokratik uygulamalar ise her sınıfın, her katmanın özgünlükleri temelinde, farklı biçimlerde toplumsal pratikte yansımaktadır. Örneğin, sendikal yaşamı kısıtlayan yasakların toplumsal yaşamdaki görünüşleriyle, yükseköğrenim gençliğini cendere altına alan YÖK’ün görünümü ve etkileri birbirinden farklılaşmaktadır. Ancak her iki yasaklama da antidemokratik özleriyle ortak bir çizgide çakışmaktadırlar. Her iki yasağa karşı savaşım birbirinin önüne konulamayacak, genel demokrasi savaşımının iki farklı bileşenidir. Sendikal yasakların ortadan kalkması nasıl toplumun demokratikleştirilmesi için bir adım olacaksa, üniversitelerin bilimsel, mali, idari özerkliklerini kazanmaları da toplumun demokratikleştirilmesi için atılan bir adımdır.

Bu anlamda, gençliğin özgün sorunları temelinde yürüttüğü savaşım hiçbir

şekilde taktik değildir. Tersine, toplumun belli bir alanının demokratikleştirilmesini sağlayacak önemli bir mevzidir. Yani, gençliğin savaşımının demokrasi savaşımına bağlanma gereksinimi yoktur, çünkü o zaten demokrasi savaşımının içeriğini oluşturan bileşenlerden biridir.

Ancak, genel olarak ülkenin demokratikleştirilmesini, demokrasinin kazanılması sorununu ele aldığımızda, demokrasi güçlerinden hiçbirisi tek başına bu amaca ulaşamayacaktır. Bu nedenle de demokrasi güçlerinin bir güç birliği oluşturması ve bu anlamda birbirlerine bağlılıkları da nesnel bir olgudur.

Bugünün Görevi Demokratik Bir Gençlik Politikası Üretmektir

Bugün, ülkemiz Marksist solu yasallaşmak, kitleselleşmek ve yenilenmek göreviyle karşı karşıyadır. Artık Marksistler, komünistler toplumsal pratiğin dışında kalarak bu pratiği etkileyemez, kitlelerle kucaklaşamaz. Her şeyden önce solun çağımızın yeni gelişmeleri karşısında yeni yaklaşımlar geliştirmesi, kendini yenileyebilmesi yaşamsal önemdedir.

Kuşkusuz bu olgular, tüm sol için gerekli olduğu gibi devrimci gençliğin, geniş gençlik yığınlarıyla kucaklaşabilmesi için de gereklidir.

Sol, devrimci gençlik, kendini yenileme sürecinde, yeni düşünce tarzı temelinde, geçmişin tüm sekterliklerinden arınmak zorundadır. Farklı düşüncelere açık olmayı, farklı düşüncelerle birlikte, ortak amaçlar için savaşım vermeyi öğrenmek zorundadır.

“Tek doğru benim, sadece ben haklıyım” saplantısı ancak kendimize zarar verir, tüm solun düşünce yaşamını kısırlaştırır. Oysa bilmek, sorumluluk demektir. Bilginin verdiği sorumluluk ise bilimsel bilgi doğrultusunda, dünyayı değiştirmek için eyleme geçmekle yerine getirilir. Devrimcilerin -eğer olacaksa-farkı, bu sorumluluk duygusu ve onun verdiği eylemlilik olmalıdır.

Nitekim 1970’li yılların sonu, ‘80’li yıllar, genel olarak ülkemizin sosyal yapısında olduğu gibi gençliğin sosyal yapısında da önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. 1980’li yılların gençliği, ‘60’lı, ‘70’li yılların gençliğinden oldukça farklıdır.

Kitle iletişim araçlarının, özellikle televizyonun oldukça yaygınlaşması, çarpık bir kapitalist gelişmeye bağlı olarak, topluma sürekli yüzeysel kitle kültürünün empozesi, Amerikan yaşam tarzının, köşe dönme mantığının yaygınlaştırılması, bir anlamda yaşanan kültürsüzleştirme süreci, depolitizasyon politikaları ve yoğun baskılar gençliği de olumsuz etkilemiştir. Bir yandan ufku genişleyen, öte yandan olanaksızlıklar içinde bunalan, okumaya, araştırmaya ilgisi en aza inen, yaşamını planlayamayan, geleceğini şans oyunlarına bağlayan gençlerin sayısı hızla artmıştır.

Öte yandan 12 Eylül rejimi, gençliğin antifaşist-antiemperyalist savaşım geleceğinden yeni kuşakları kopartmıştır. Günümüz gençliği, 27 Mayıs’ın özgürlükçü havasından etkilenen, ‘60’lı yılların tüm dünyayı sarsan gençlik

hareketlerinin coşkusuyla dolu, toplumda saygınlığı olan bir gençlik değildir. Aksine 1980’li yılların gençliği sürekli baskı altında ezilmiş, genel olarak toplumun “potansiyel suçlu” diye baktığı bir kuşaktır.

Bu kuşağın kendisine olan güvenini yeniden kazanmasını sağlamak, onu suçluluk psikozundan kurtarmak, toplumdaki saygınlığını artırmak, toplumsal yaşama aktif katılımının yollarını netleştirmek yaşamsal önemdedir.

İnandığı, alkışladığı düşünceleri bir yaşam boyu kovalayabilen bir gençlik. Demokrasi kültürünü özümsemiş, hak arama bilinci kazanmış, “kendi sorunlarına ilişkin yapıcı alternatif programlar üretebilen, bunu hükümetler ve kamuoyu önünde aktif savunabilen bir olgunluğa ulaş(mış)”¹⁵ bir gençlik.

Gençliğin özgürce düşünebildiği, araştırabildiği, korkmadan, çekinmeden hakkını arayabileceği bir ortamın yaratılması, “gençliğin bu günden politik yaşamda aktif olarak yer almasının sağlanması, ülkemizde demokrasinin sağlam bir temele sahip olmasının önemli bir koşuludur.”¹⁶

Böyle bir gençlik yaratma hedefi ayrımsız tüm solun, tüm demokrasi güçlerinin gençliğe yaklaşımlarında ortak çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu ise ancak demokratik bir gençlik politikasının oluşturulmasıyla mümkündür. Bu politika, “her şeyden önce, gençliğin ülkenin bugününde ve geleceğinde söz sahibi olmasını amaçlamalıdır.”¹⁷

1980 Sonrası Gençlik Hareketleri ve Gençliğin Politizasyonu

Politikleşme Bir Süreçtir

Politik bilinç ancak kitlelerin somut eylemleri temelinde kendi öz deneyimleriyle kazanabilecekleri bir özelliktir. Bu anlamda gençliğin bilincinin oluşumu ülke, ulus gibi genel kavramları tanımasıyla başlar. Aktif olarak sosyal ilişkilere katılmasıyla şekillenir. Ailesinin mutlak etkisinden kurtulup toplumdaki farklılıkları kendi bilinciyle kavramaya başlaması ve aynı sorunları yaşayan benzerleriyle özdeşleşmesi, grup psikolojisinin oluşumuna yol açar.

Artık sorunlar şu veya bu düzeyde formüle edilebilmekte, ama somut durumun özelliklerine göre tepkiler de farklılaşabilmektedir. Bu aşamada gelişme iki yönlü olabilir: “Sorunlar vardır ama çözülecektir, beklemek gerek” gibi iyimserlik temelinde bir pasifizm; ya da sorunların çözümü için uğraşmak biçiminde aktiflik oluşur. Bu aşamaya belirli bir politik kimlik edinme, politik bir hareketle özdeşleşme aşaması denilebilir.

Bütünleşeceği politik hareket ise gencin var olan hareketler içerisinde sorunlara yaklaşımıyla, çalışma yöntemleri ve üyeleri arasındaki ilişkilerin biçimiyle bütünleşebildiği hareket olacaktır. Kısaca politik aktifliğe geçebilmesi için politik hareketler içerisinde, kendisini tanımlayabileceği, özdeşleşebileceği bir şeyler bulması gerekmektedir.

15. TBKP I. Kongre Belgeleri, s.35.

16. TBKP, Alternatif Program, s.23.

17. TBKP, Alternatif Program, s.22.

Kuşkusuz bu süreç mekanik biçimlerde gelişmemektedir. Yaşamın zenginliği içerisinde olayların gelişimi, değişik çıkar gruplarının gençliğin önüne koydukları değişik alternatifler, gençliğe yönelik depolitizasyon yöntemleri de süreçte etkili olmakta, ona yön vermektedir.

Politizasyon ve Öğrenci Dernekleri

1980 sonrası gençlik hareketi bir anlamda yükseköğrenim gençliğinin dernekleşme ve akademik-demokratik istemleri temelinde verdiği savaşımla özdeşleşmiştir.

Gençliğin hareketlenmesinde, dernekleşme savaşımı ve bu savaşım ekseninde gençliğin gösterdiği kararlılık oldukça önemli rol oynamıştır. Ancak bugün gelinen noktada dernekleşme savaşımı tıkanmıştır.

Öğrenci dernekleri 1987 yılının rakamlarına göre, yükseköğrenim gençliğinin ancak yüzde 7'sini üye yapabilmişlerdir. Derneklerin kurulmaya başlamasıyla birlikte başlayan polis saldırıları, yasal olmayan yasaklar, dernek üyesi olmayı büyük medeni cesaret isteyen bir iş haline dönüştürmüştür. Öğrenci dernekleri kamuya sürekli anarşist yuvaları olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Derneklerin üye sayılarının düşük olmasında bu olguların etkisi çok büyük olmuştur.

Ancak kiteselleşmemenin tek nedeni sadece bu olgular değildir. Nitekim Cumhuriyet Gazetesi ile Veri Araştırma'nın 1987 yılında, yükseköğrenim gençliği içinde yaptıkları bir araştırmanın da gösterdiği gibi, derneklere üye olmayan öğrencilerden yüzde 44'ü tüm baskılara karşı derneklere üye olmak istemektedir. Gerçekten de derneklerin kapatılması doğrultusunda yapılan baskılara karşı gelişen protestoların kiteselliği derneklerin üye sayılarının çok üzerindedir. Bu olgular karşısında, derneklerin kiteselleşmemelerinde çalışma biçimlerinin ve bizzat dernek aktivitelerince derneklere verilen yanlış görünümün de etkili olduğunu söylemek, sanırım abartma olmayacaktır.

Ne yazık ki, kurulu derneklerin demokratik kitle örgütü niteliklerinin gereğince bilince çıkartılmaması, onlara politik örgüt misyonları yüklenmeye çalışılması öğrenci derneklerini kısır tartışmaların yapıldığı merkezler haline getirmiştir.

İşte tam da bu noktada gençlik içindeki demokratik unsurların sorumluluğu belirginleşmektedir. Yükseköğrenim gençliğinin savaşımının başına politik sıfatını eklemek için acele etmenin ne anlamı ne de gereği vardır. Bugünün sorunu, derneklerin kiteselleşmesi ve gençliğin ortak amaçları için birlikte davranabilmesini sağlayabilmektedir. Bu olanaklıdır. Bu yönde atılacak her adım, bunun yolunu açacak her çaba, sonuçta rejimin çeperiyle sınırlanacağı, bu çepere çarpmak zorunda kalacağı için ta başından politik bir öz taşımaktadır, önemli olan, rejimin çeperinin dışında, bu çepere zorlayan, kararlı bir hareketin oluşturulmasıdır.

Daha somut söylemek gerekirse bu gün ülkemizde yükseköğrenim gençliğinin, kendi yaşamını ilgilendiren her konuda demokratik katılımını savunmak, bunun adımlarını atmak, gençlik hareketinin politikleşmesi demektir. Sorunları ya da görevleri bir an önce çözmek kaygısıyla, radikal olan istemler ileri sürmek,

bugün için devrimci politika değildir. “Devrimci olan her şeye duyarlı olarak bilinen gençlik, gerçekten devrimci politikanın nerede olduğunu, onun sahtesinin ne olduğunu ayırt edebilmelidir. Çünkü bu sahtesi, bağırın, laf şeklinde olan, gerçeklerden kopuk olarak oluşan politikadır ve pratikte derin dönüşümleri getirmez.”

Bugünün devrimci politikası, gençlik yığınlarını kendi sorunları temelinde toplumsal pratiği etkilemeye çekebilene, reel, uygulanabilir ve tüm gençlikte hak arama bilincini geliştirme çizgisi içinde, demokratik bilinci, demokrasi kültürünü geliştirecek olan bir politikadır.

Öte yandan, kendi kuşağından kopmadan, ona yabancılaşmadan, onunla bütünleşerek, her şeyden önce bir genç gibi davranarak, bugünden var olmayı başararak yarını belirlemek, genel olarak tüm solun gençlik yığınlarından kopmasının güvencesi olacaktır.

Gençliğin Birliği ve Örgütlenmesi

Gençler toplumunda yeni düşüncenin taşıyıcısıdır. Bu özellikle politik yaşam için daha bir önemlidir. Topluma yeni düşünceler aşılacak istiyor, geleceği kazanmak istiyorsa, bu düşüncelerin gelişmekte olan kuşakça özümsemesi, benimsenmesi ve o kuşakça geleceğe taşınması bir anlamda zorunludur.

Bu gerçeklik var olan tüm politik güçlerin, gençlik içinde kendi politik çizgilerinde sempatican kazanma çalışmalarının önemini artırmaktadır. Bu çalışma her politik güç için doğal ve anlaşılabilir bir çalışmadır. Ancak bu noktada geçmişin hatalarına düşmeden soğukkanlı ve esnek davranmak, gençlik hareketinin bir anlamda geleceğini belirleyeceği için yaşamsal önemdedir.

Geçmişte yaşandığı gibi, bu çalışma gençliğin genel ortak çıkarları için savaşımının önüne konulmamalı, gençlik hareketinin kitleleşmesini sınırlayacak çalışma ve davranış biçimlerinden, gençliği bölecek, düşman kamplara ayıracak hareketlerden özenle kaçınılmalıdır.

Kaldı ki her düşüncenin özgürce yarışabileceği, sağlıklar diyaloguna dönüşmeyen, sağlıklı bir tartışma ortamının yaratılacağı, gençliğin ortak amaçları için birlikte savaşım verme platformu, bu platforma sunulan öneriler, oluşturulacak gençlik politikaları, her politik güç için, hem gençlik içinde daha geniş sempatican kazanma olanaklarını artıracak, hem de politik güçlerin geliştirdikleri politikaların, pratiğin sınavından geçerek gelişmesini, olgunlaşmasını sağlayacaktır.

Bir düşünce ne denli gelişmiş, ne denli zengin olursa olsun, toplumsal varlıktan, yaşamın çeşitliliğinden daha zengin olamaz. Bu nedenle de her politik görüş aşama aşama gelişir. “Gerçeğin kimsenin tekelinde olmaması” bu anlama gelmektedir.

Gençlik hareketine de bu bütünsellikten yaklaşılmalı; “gençlik hareketi belli örgütlerin toplamı olarak değil, dernekler, kulüpler, öğrenci ve yurt temsilcilikleri çevresinde birleşmiş, okullarda, sınıflarda, kantinlerde gruplaşmalar oluş-

turmuş, geniş gençlik yığınının hareketi olarak alınmalı, bu genişlikte ve esnek biçimlerde gelişmesine çalışılmalıdır.”

Politizasyon eşittir politik örgütler olmadığı gibi, gençlik hareketi eşittir politik gençlik örgütleri de değildir. Günümüzde gençliğin yapısındaki, istemlerindeki farklılaşmalar ve çeşitlilik politik gençlik örgütlerinin tüm gençliği kucaklamasını olanaksızlaştırmıştır. Gerçekten bugün gençliğin sosyal aktivitesi sadece politik gençlik örgütleriyle sınırlı değildir. Hatta genel eğilimin, partilerden tümüyle bağımsız, gençliğin kendisini bir genç olarak ifade edebildiği örgütlenmelere doğru olduğu bile söylenebilir (örneğin, Sovyet gençliğinin yüzde 75'ini bünyesinde toplayan Komsomol, bugünkü dar politik örgüt yapısıyla gençliğin farklı istemlerine yanıt veremez konumlara düşmüştür. Komsomol'a alternatif onlarca gençlik örgütü oluşmuştur. Bu gelişme ise Sovyetler Birliği'nde “Nasıl bir Komsomol?” tartışması sorusunun gündeme girmesine neden olmuştur. Nitekim Mart 1989'dan itibaren tüm ülke düzeyinde bu sorun tartışmaya açılmıştır.

Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, bu gelişmelerin politik gençliği ya da politik gençlik örgütlenmelerini dışlayan, karşısına alan bir gelişme olmadığıdır. Böyle de yaklaşılmalıdır. Bugünün gerçeği, gençliğin birliğinin zorunluluğu ve bu birliğin politik gençlik örgütlerinde gerçekleşebilmesinin olanaksızlığıdır.

Nitekim bu gelişmeler tüm dünyada gençliğin ortak amaçları için birlikte savaşım vermesini engellemiyor. Aksine Fransa'daki öğrenci eylemlerinin, Hollanda'da, Danimarka'da komünist gençlik birlikleriyle diğer gençlik örgütlerinin birlikte gerçekleştirdikleri, gençlik hakları, işsizliğe karşı mücadele, barış ve silahsızlanma kampanyalarının da gösterdiği gibi, gençlik hareketini daha da kitleselleştirerek etkisinin artması sonucunu doğuruyor.

Bu olgular, gençliğin her düzeyde farklı farklı örgütlenmelerinin, kendilerini özgürce ve eşitlik temelinde ifade edebildikleri, gençliğin ortak eylemliliğini sağlayan gençlik birliklerinin güçlenmesini ve yaygınlaşmasını doğurmaktadır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, ülkemizdeki demokrasi güçleri bu gelişmeleri dik-kate alan, en geniş gençlik yığınlarının katılımını sağlamaya özen gösteren tartışmalarla konuyu zenginleştirmelidir. Gençlik hareketinin iç dinamiği bu zenginlikle bütünleştiği ölçüde, demokratik gençlik politikasını geliştirip yaşama geçirmek, gençliğin birliğini sağlamak olanaklı olacak; ülkemiz gençliği toplumsal yaşamda hak ettiği yeri alacaktır

